

МОДИФИКАЦИЈА ЛИЧНИХ ИМЕНА СТРАНОГ ПОРЕКЛА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду је дат преглед начина модификовања личних имена страног порекла у српском језику. С обзиром на то да највећи број личних имена страног порекла која су део антропонимског система српског језика води порекло из хебрејског, грчког или латинског језика, циљ овог рада је утврђивање принципа по којима се врше модификације изворних облика личних имена хебрејског, грчког и латинског порекла приликом њиховог интегрисања у антропонимски систем српског језика. На основу анализе извршених модификација спроведене у групи од 73 антропонимске јединице, долазимо до закључка да се све модификације изворних облика личних имена страног порекла заснивају на фонолошким и морфолошким адаптацијама тих облика, односно спровођењу гласовних алтернација и творбе засноване на комбиновању основа страног порекла и словенских суфикса.

Кључне речи: лична имена страног порекла, морфофонолошке адаптације, антропонимија, српски језик.

1. Увод

Услед комуникације која се остварује међу говорницима различитих језика и бројних историјских дешавања и околности, а као резултат међујезичких контаката и утицаја који врше језици један на други, јавља се велики број позајмљеница, односно речи које су преузете из страног језика и након гласовних и граматичких прилагођавања постале део лексичког система језика у који су ушле. Као посебан тип позајмљеница можемо издвојити лична имена која су се од најранијих дана наше историје, захваљујући међујезичким контактима заснованим на територијалној блискости двају језика или одређеним историјским збивањима, ширила и преносила из једног језичког система у други. Како за све језике света, овакви „упливи” имена страног порекла карактеристични су и за српски језик.

Сходно разликама које постоје између фонетских и морфолошких система различитих језика, јасно је да изворни облик личног имена страног порекла мора претрпети одређене промене како би био прихваћен у новом

¹ b.stamenkovic2310@gmail.com

језику. С обзиром на то да највећи број личних имена страног порекла која су део српског антропонимског система води порекло из хебрејског, грчког и латинског језика, предмет овог рада биће фонолошке и морфолошке адаптације изворних облика имена овог порекла. Циљ је, управо, испитати могуће начине модификације изворних облика личних имена страног порекла приликом њиховог интегрисања у антропонимски систем српског језика. Анализа личних имена заснована је на корпусној методи и њоме су обухваћене 73 антропонимске јединице, односно лична имена, од тога 41 лично име води порекло из грчког језика, 17 из хебрејског језика и 15 личних имена је латинског порекла. Примери личних имена, као и њихових изворних облика, ексцерпирани су из *Речника личних имена код Срба* Милице Грковић. Број личних имена обухваћен анализом по групама заснованим на пореклу имена усклађен је са заступљеношћу имена одређеног порекла у оквиру српског антропонимског система. Дакле, број примера обухваћених анализом највећи је у групи личних имена грчког порекла, следећа по заступљености су имена хебрејског порекла и на крају имена која воде порекло из латинског језика. Након извршене анализе поменутих примера, односно утврђивања принципа по којима се изворни облици хебрејских, грчких и латинских личних имена модификују, компаративном методом је извршено упоређивање начина модификације међу групама заснованим на пореклу имена.

Рад је организован на следећи начин: најпре је дат кратак увид у претходна истраживања која се односе на модификовање лексема и антропонима страног порекла, затим, теоријски оквир истраживања, након чега следи централни део рада који се заснива на подацима о начинима модификовања личних имена страног порекла датим по групама формираним на основу порекла личних имена и на крају је дат закључак.

2. Претходна истраживања

Фонд речи у једном језику састоји се из више слојева при чему један од тих слојева свакако чине позајмљенице, односно речи из страних језика које су се асимиловале у други језик услед недостатка речи којом би се означило одређени ентитет или популарности и широке заступљености речи страног порекла, која заједно са оним што означава улази у културу и језик једног народа. Лексички фонд српског језика одликује се великим бројем позајмљеница из различитих језика: турског, немачког, грчког, латинског, италијанског, француског, енглеског и других. Сходно таквој структурираности српске лексике, можемо говорити и о великој разноликости антропонимског система српског језика као њеног дела, која је такође заснована на различитом пореклу антропонимских јединица. Једна од основних карак-

теристика антропонима јесте управо то што се „друге речи могу преводити на стране језике док се властити називи преносе из једног језика у други” (ГРКОВИЋ 2004: 43).

Начини модификовања, односно прилагођавања лексема и антропонима страног порекла језичким системима у које су интегрисани, нису заокупљали пажњу великог броја проучавалаца језика. Можемо издвојити радове о позајмљеницама из француског језика: монографија о речима француског порекла у српском језику М. Поповића (ПОПОВИЋ 2005), студија о француским позајмљеницама у српском књижевном језику Н. Крстића (КРСТИЋ 1990), као и о позајмљеницама из грчког: студија о проблемима грчко-словенске гласовне супституције И. Поповића (ПОПОВИЋ 1956), *Грчко-српске лингвистичке студије II* (ПОПОВИЋ 1955а) и *Грчко-српске лингвистичке студије III* истог аутора (ПОПОВИЋ 1955б), студија о грцизмима у српском језику Ј. Влајић-Поповић (ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ 2009) или турског језика: речник турских позајмљеница А. Шкаљића (ŠKALJIĆ 1966), стручна монографија о турцизмима у српском призренском говору С. Петровић (ПЕТРОВИЋ 2012) или докторска дисертација М. Ђинђић о турцизмима у савременом српском књижевном језику који су подељени на турцизме са „најбогатијим деривационим гнездима” и турцизме „без деривационих гнезда” (ЂИНЂИЋ 2013). Посебно се издвајају радови који се баве речима енглеског порекла у српском језику чији се број повећава услед великог броја англицизама који у последњих пар деценија улази у лексички систем српског језика, на пример, студија о англицизмима у хрватском и српском језику Р. Филиповића (FILIPOVIĆ 1990), рад о деминутивним суфиксима у српском и њиховим преводним еквивалентима у енглеском Р. Ђурић (ЂУРИЋ 2004), бројни радови о англицизмима у научним области: англицизми у медицинским текстовима В. Кризманић (КРИЗМАНИЋ 2000), англицизми у спортској терминологији М. Милић (МИЛИЋ 2006) и многи други. Што се конкретно модификације англицизама тиче, можемо издвојити монографију Р. Филиповића о језичким контактима (FILIPOVIĆ 1986: 56) у којој он све језичке адаптације дели у две групе: промене које се јављају од момента трансфера модела у језик прималац све до интеграције реплике у састав тог језика и промене које се јављају на позајмљеници од интеграције у састав језика примаоца па надаље. Прва група се, дакле, заснива на примарним променама, а друга на секундарним. Филиповић, између осталог, тврди да се англицизам мора на одређени начин прилагодити да би постао функционални део српског језика и да у току те адаптације долази до бројних промена.

Посматрањем опуса радова који се баве изучавањем различитих аспеката интеграције лексема страног порекла у српски језик, можемо приметити да се врло мали део научних промишљања таквог типа односи конкретно на антропонимију, односно адаптације изворних облика личних имена страног

порекла и њихово прилагођавање антропонимском систему српског језика. Као најзначајније публикације са таквом тематиком можемо издвојити *Rječnik osobnih imena* М. Шимундића (ŠIMUNDIĆ 1988), у којем аутор нуди мноштво занимљивих и јединствених решења за порекло и значење појединих имена, чланак *Антропоними и творба речи* Б. Ћорића (ЋОРИЋ 1992), студију *Србски мџски лични имена, образувани от римско родово име* Г. Атанасове Петкове (АТАНАСОВА ПЕТКОВА 2013), као и публикације које се баве искључиво модификацијама личних имена грчког порекла: *Transkripcija i adaptacija grčkih imena* Д. Салопека (SALOPEK 1986), чланак *Грчки и српски језик (питања транскрипције имена)* М. Јовановић (ЈОВАНОВИЋ 2014), као и рад И. Поповића о хришћанској грчкој ономастици у хрватском језику (ПОПОВИЋ 1958: 77–100), у којем се аутор бави историјским проблемима хрватског именословља постављајући питање да ли су византијски утицаји код Јужних Словена на Јадрану продрли непосредно или путем романског посредства, након чега даје преглед лингвистичког материјала грчког порекла у поменутих крајевима истичући да постоји читав низ грчких имена која су примљена непосредно, без учешћа римске цркве, и детаљно анализирајући лична имена *Иван* и *Јован*, *Јан* и *Јанко*, *Јосиф*, *Јаков* и др. узимајући примере из различитих словенских језика.

3. Теоријски оквир истраживања

С обзиром да су предмет нашег истраживања лична имена, односно питање како се страна лична имена модификују приликом уласка у нов антропонимски систем, теоријски оквир овог рада утемељен је на различитим језичким областима: најпре, ономастици која се, између осталог, бави и проучавањем и анализом личних имена, а затим и на фонетици, фонологији, творби речи, историји језика, односно оним областима у оквиру којих су дефинисана правила по којима се врше модификације личних имена страног порекла у српском језику.

Ономастика, као посебна грана науке о језику, бави се проучавањем имена и начинима именовања. Поред етнонима (лично име етничке групе), теонима (лично име бога или богиње), топонима (лично име неживог природног објекта на земљи или објекта који је створила људска рука), хидронима (лично име воде) и др. (ГРКОВИЋ 2004: 43–44), у центру њеног интересовања јесу антропоними, односно лична имена као део антропонимског система. Ономастика, као научна област, пружа нам знања на којима се заснива наш истраживачки рад, у виду спектра личних имена заступљених у једном народу, порекла тих имена, као и изворних облика имена која су страног порекла.

Што се тиче модификација тих имена до којих долази приликом прилагођавања новом језичком систему, оне се, између осталог, заснивају и на

гласовним алтернацијама, тако да њихову теоријску потпору можемо тражити у области фонетике и фонологије која се бави изучавањима гласовног система српског језика, те дефинише и правила по којима се лексеме и лична имена страног порекла морају прилагођавати фонетском систему српског језика. Поред фонетике и фонологије, још једна језичка област на којој се темеље поменути модификације јесте творба речи. Како лексеме, тако и имена страног порекла своја прилагођавања новом језику заснивају на правилима творбе речи у српском језику, па је тако суфиксација један од могућих начина прилагођавања имена страног порекла словенским антропонимима. Све језичке појаве које се одвијају приликом модификовања изворног облика личног имена страног порекла потребно је сагледати и са аспекта историје језика, јер једино на основу познавања развоја гласовног система српског језика кроз историју, као и гласовних алтернација и морфолошких карактеристика које су се јављале на развојном путу српског језика, можемо извести закључке о томе на које начине су имена страног порекла добила своје данашње облике.

4. Модификација личних имена страног порекла у српском језику

Антропонимски систем српског језика утемељен је на постојању двеју група личних имена: словенска лична имена и несловенска лична имена. Имена обеју група скоро су једнако присутна с тим што њихова заступљеност у одређеном раздобљу зависи од историјских околности и тренутне актуелности одређених имена, што се јавља као последица различитих чинилаца: „утицај цркве и школе, одлазак наше омладине у стране земље ради школовања, разна културна и етичка мешања” (ВУКАНОВИЋ, 1940: 70) и др. Групу словенских личних имена чине она имена која у својој основи имају речи, односно корене речи, словенског порекла док под страним личним именом подразумевамо свако име које води порекло из неког несловенског језика.

Систем личних имена страног порекла у српском језику темељи се на личним именима хебрејског, грчког и латинског порекла са врло ретким изузецима које чине имена турског (на пример, *Јасмин* < *yasemin*, *Емина* < *Emin*, *Лејла* < *Leylâ*)², француског (*Агнеза* < *Agnes*, *Адела* < *Adèle*, *Жаклина* < *Jacqueline*) или неког другог језика. С обзиром на велику превласт личних имена хебрејског, грчког и латинског порекла у оквиру несловенског дела српског антропонимског система, а у односу на остале језике из којих воде порекло нека несловенска лична имена, предмет овог рада биће модификација лич-

² Изворни облици свих примера личних имена у раду преузети су из *Речника личних имена код Срба* Милице Грковић.

них имена хебрејског, грчког и латинског порекла. Приликом интегрисања у антропонимски систем српског језика лична имена страног порекла могу задржати свој изворни облик или се модификовати, односно прилагодити систему антропонима словенског порекла на различите начине:

- лична имена страног порекла могу изгубити суфикс, при чему остатак имена остаје непромењен;
- лична имена страног порекла могу изгубити суфикс, а да се остатак имена промени прилагођавајући се фонетском систему српског језика и систему антропонима словенског порекла;
- у изворним облицима личних имена страног порекла може доћи до фонолошких промена како би се добили облици прилагођени фонетском систему српског језика;
- као основа може се узети семантика страног имена након чега се то име преводи на српски језик (гради се име са словенским основама по узору на неко страно име, односно значење које оно носи).

4.1. Модификација личних имена грчког порекла у српском језику

Антропонимски систем српског језика обилује личним именима грчког порекла. Модификација ове групе имена страног порекла може бити различита у зависности од изворног облика личног имена, односно нивоа усклађености тог облика са правилима грађења имена у словенским језицима.

Лична имена грчког порекла, приликом уласка у антропонимски систем српског језика могу остати непромењена, односно задржати свој изворни облик:

- *Александра* < Ἀλεξάνδρα³, *Роксана* < Ροξάνα, *Софија* < Σοφία.⁴

Задржавање изворног облика имена карактеристично је за женска лична имена.

Познато је да се скоро сва грчка мушка имена завршавају суфиксима *-ος*, *-ας*, *-ιος*, *-ης* (Ἀθανάσιος > *Атанасије*, Ἀνδρέας > *Андреј*, Γεώργιος > *Ђорђе*, Ἀλκιβιάδης > *Алкибијад*) који су карактеристични за творбени систем грчког језика (ШИЈАЧКИ-МАНЕВИЋ 2001: 47–62), па стога можемо фор-

³ Након преузимања и интегрисања имена страног порекла у свом изворном облику у антропонимски систем српског језика, то име се даље може модификовати и тако се могу стварати различите варијанте истог имена (нпр. *Александра* > *Сандра*).

⁴ Поред задржавања изворних облика женских личних имена грчког порекла, могу се наћи и примери женских имена са извршеном модификацијом при којој се крајње *-η* у грчким женским именима модификује у вокал *a* и на тај начин се прилагођава женским личним именима словенског порекла за које је карактеристичан вокал *a* на крају имена (*Христина* < Χριστίνη). Такође, у женским именима могу бити извршене и гласовне модификације другачијег типа (*Делена* < Ἐλένη).

мирати посебну групу личних имена грчког порекла код којих се модификација базира на губљењу поменутих суфикса:

- *Никола* < Νικόλαος, *Ђорђе* < Γεώργιος, *Атанасије* < Ἀθανάσιος.

На основу датих примера можемо закључити да након губљења суфикса *-ος*, *-ας*, *-ιος*, *-ης* преостали део имена може остати непромењен или се може даље модификовати у складу са фонетским правилима српског језика или правилима грађења словенских личних имена:

- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης* остатак имена остаје непромењен: *Никола* < Νικόλαος, *Анастас* < Αναστάσιος, *Христофор* < Χριστοφόρος;
- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης* преостали део имена подлеже гласовним алтернацијама и тако се прилагођава фонетском и антропонимском систему српског језика: *Ђорђе* < Γεώργιος, *Петар* < Πέτρος, *Александар* < Ἀλεξάνδρος;
- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης*, остатак имена је остао непромењен, а затим је додат суфикс *-ј/је*, карактеристичан за грађење словенских личних имена као што су, на пример, *Радоје*, *Милоје* и сл., и на тај начин имена су прилагођена словенском антропонимском систему, што представља начин грађења тзв. хибридних личних имена, односно антропонимних хибрида (ŠUPUK 1972, 51–58): *Анастасије* < Αναστάσι < Αναστάσιος, *Атанасије* < Ἀθανάσι < Ἀθανάσιος, *Андреј* < Ἀνδρέ < Ἀνδρέας;
- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης* преостали део имена подлеже гласовним алтернацијама, а затим је додат словенски суфикс: *Ђорђе* < Γεώργι < Γεώργιος, *Ђурђина* < Γεώργ < Γεώργιος, *Василије* < Βασίλει < Βασίλειος;
- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης* остатак имена остао је непромењен и интегрише се у српски антропонимски систем као ново име, затим се узима део тог имена и на њега се додаје словенски суфикс: *Николча* < Никола < Νικόλαος, *Николица* < Никола < Νικόλαος, *Димитар* < Димитриј < Δημήτριος;
- након одбијања суфикса *-ος/-ας/-ιος/-ης* остатак имена се модификује путем гласовних алтернација и интегрише се у српски антропонимски систем као ново име, затим се узима део тог имена и на њега се додаје словенски суфикс: *Алексеј* < Александар < Ἀλεξάνδρος, *Ђура* < Ђураћ < Γεώργιος, *Јефта* < Јефтимиј < Εὐθύμιος.⁵

Гласовне алтернације до којих долази у изворном облику имена грчког порекла приликом прилагођавања тог имена словенским антропонимима и фонетском систему српског језика су бројне:

⁵ Као посебан случај можемо издвојити пример у којем долази до одступања од правила губљења суфикса, већ се тај суфикс преводи са грчког на српски језик (*Николаћ* < Νικόλακης) при чему је *-акης* грчки деминутивни суфикс.

- асимилација и сажимање вокала: *Василије* (додавање словенског суфикса) < Βασίλῃ (аслимилација и сажимање вокала) < Βασίλει (губљење суфикса -ος) < Βασίλειος, *Ђорђе* (додавање словенског суфикса) < Ђорђ < Γώργ < Γεώργ (асимилација и сажимање вокала) < Γεώργ (губљење суфикса -ιος) < Γεώργιος;
- јотовање: *Ђорђе* < Γεώργιος, *Ђенадије* < Γεννάδιος;
- губљење сугласника: *Ђенадије* < Γεννάδιος;
- уметање сугласника испред вокала на почетку имена: *Јармен* < Ἀρμένιος;
- уметање вокала између два сугласника: *Александар* < Ἀλεξάνδρ (губљење суфикса -ος) < Ἀλεξάνδρος, *Петар* < Πέτρ (губљење суфикса -ος) < Πέτρος.⁶

Што се тиче додавања словенског суфикса на основу страног порекла, ти суфикси могу бити различити, тако, на пример, од имена *Андреј* < Ἀνδρέας додавањем суфикса -ко добијамо варијанту овог имена *Андрејко* (суфикс -а: *Андреја*, суфикс -ан: *Андрејан*, суфикс -аш: *Андрејаш*, суфикс -ић: *Андрић*, суфикс -ица: *Андрица*, суфикс -ушко: *Андрушко* и бројни други).⁷

Посебну групу имена страног порекла чине лична имена преведена са грчког на српски језик, односно она имена која су у основи словенска (формирана су од словенских речи), али на основу семантике имена грчког порекла: *Богдан* < Θεοδόσιος (Theodósios), *Вера* < Πίστις (Pístis), *Слободан* < Ἐλευθέριος (Élefthérios).

4.2. Модификација личних имена хебрејског порекла у српском језику

Лична имена хебрејског порекла представљају запажен део српског антропономастикона. Спадају у групу најфреквентнијих и најзаступљенијих личних имена и позната су како у нашој култури тако и широм света. Као најпознатија можемо издвојити имена: *Аврам*, *Адам*, *Давид*, *Исак*, *Јаков*, *Јован* и др. Јасно је да су у питању библијска имена која су у многе језике света ушла ширењем хришћанства.

Постоји шест основних принципа по којима се врши прилагођавање личних имена хебрејског порекла словенским личним именима и фонетском систему српског језика. У основи спровођења тих принципа јесте губљење суфикса уколико изворни облик имена садржи суфикс, а затим и вршење гласовних промена и додавање словенских суфикса:

⁶ У складу са великим бројем личних имена која су из антропонимског система грчког језика интегрисана у српски антропонимски систем долазимо и до великог броја могућих гласовних алтернација које се одвијају овим путем.

⁷ Српски језик има богато развијену суфиксалну творбу, те је стога и број имена која можемо добити суфиксацијом веома велики.

- уколико изворни облик хебрејског имена садржи суфиксе *-āh*, *-ān*, *-ah*, *-h*, ти суфикси се губе, остатак имена подлеже гласовним алтернацијама, лично име добијено тим путем задржава се у антропонимском систему српског језика, а затим се додавањем словенског суфикса на то име или део имена граде нова имена;
- уколико изворни облик хебрејског имена не садржи поменуте суфиксе, име се прилагођава српском језику путем гласовних алтернација, лично име добијено тим путем задржава се у антропонимском систему српског језика, а затим се додавањем суфикса словенског порекла на то име или део имена граде нова имена.

У основи спровођења првог принципа јесте губљење суфикса карактеристичних за изворне облике мушких хебрејских имена, а затим и спровођење гласовних алтернација:

- *Захар* < *Zēkar* < *Zēkarjāh*, *Јован* < *Iōhān* < *Iōhānān*.

Други принцип модификације такође се заснива на губљењу суфикса, након чега долази до гласовних алтернација, а затим и додавања словенског суфикса на основу страног порекла:

- *Захарује* < *Захар* < *Zēkar* < *Zēkarjāh*, *Јованча* < *Јован* < *Iōhān* < *Iōhānān*⁸.

Трећи начин модификације заснован је такође на првенственом губљењу суфикса након чега исто долази до додавања словенског суфикса, али не на цело име, већ на део тог имена:

- *Илко* < *Илија* < *'Ēlija* < *'Ēlijah*, *Јовица* < *Јован* < *Iōhān* < *Iōhānān*.

Код четвртог принципа модификације изворни облик имена не садржи суфикс који би се изгубио, већ се прилагођавање правилима и природи српског језика врши само спровођењем гласовних алтернација:

- *Јаков* < *Ia' qōb*, *Јосиф* < *Iōsef*, *Сава* < *Sāba*;
- *Ева* < *Науца*, *Марија* < *Mirjām*, *Сузана* < *Šōsānnā*.

Пети начин модификације заснива се на четвртог принципу с тим што након формирања новог имена путем гласовних промена долази до додавања словенског суфикса на име страног порекла:

- *Јаковац* < *Јаков* < *Ia' qōb*, *Савадин* < *Сава* < *Sāba*.

Посебну варијанту оваквог начина модификације чини грађење новог имена најпре путем гласовних алтернација, а затим додавањем словенског суфикса, али не на цело име, већ на његов део:

- *Марица* < *Марија* < *Mirjām*, *Савка* < *Сава* < *Sāba*.

⁸ У складу са разгранатом суфиксалном творбом, број суфикса који се могу додати на име хебрејског порекла је веома велики при чему добијамо значајан број имена са истом осномом: *Јованац*, *Јованда*, *Јованиш*, *Јованко*, *Јованчић* и др.

4.3. Модификација личних имена латинског порекла у српском језику

У односу на лична имена која воде порекло из хебрејског или грчког језика, личних имена латинског порекла има знатно мање. Важно је истаћи и то да део имена хебрејског и латинског порекла интегрисаних у антропонимски систем српског језика постоји и у грчком језику, тако да та имена можемо тумачити двојачко. Дакле, можемо се водити тиме да су се хебрејски или латински изворни облици датих имена директно модификовали из хебрејског и латинског у српски језик (нпр. *Марија* < *Miriām*, *Павле* < *Paulus*) или чињеницом да је можда највећи број имена хебрејског и латинског порекла у наш језик, заправо, ушао преко грчког језика с обзиром да имена грчког порекла чине велики део српског антропонимског система (нпр. *Марија* < *Μαρία* < *Miriām*, *Павле* < *Παῦλος* < *Paulus*).

Што се тиче модификовања личних имена латинског порекла у процесу њиховог прилагођавања српском језику, можемо издвојити неколико начина модификације:

- уколико изворни облик личног имена латинског порекла садржи суфикс *-us*, тај суфикс се губи, остатак имена остаје непромењен или се даље модификује путем гласовних алтернација, лично име добијено тим путем задржава се у антропонимском систему српског језика, а затим се на то име или део имена додаје суфикс словенског порекла;
- лична имена латинског порекла приликом интегрисања у антропонимски систем српског језика остају непромењена, односно задржавају свој изворни облик;
- лична имена латинског порекла приликом интегрисања у антропонимски систем српског језика модификују се тако што се на изворни облик латинског имена или део тог имена додаје словенски суфикс.

Завршавање имена и појмова суфиксом *-us* карактеристика је великог броја властитих имена и речи латинског порекла. При интегрисању тих имена у антропонимски систем српског језика тај суфикс се губи, па тако добијамо имена:

- *Валентин* < *Valentinus*, *Емилијан* < *Aemilianus*, *Константин* < *Constantinus*.

Након одбијања поменутог суфикса, остатак имена може остати непромењен (такав је случај, на пример, са именом *Валентин*), али може доћи и до даљих модификација у виду гласовних промена као што су асимилација и сажимање вокала, уметање сугласника *ј* између два вокала и др. (*Емилијан* < *Aemilianus*). Лична имена латинског порекла могу се даље прилагођавати српском антропонимском систему додавањем словенских суфикса, било на

цело име или на део имена, на непромењену или гласовно модификовану основу:

- након одбијања суфикса, остатак имена остаје непромењен, а затим се додаје словенски суфикс: *Марко* < Marc < Marcus;
- након одбијања суфикса, остатак имена подлеже гласовним алтернацијама, а затим се додаје словенски суфикс: *Емилија* < Aemili < Aemilius;
- након одбијања суфикса, остатак имена остаје непромењен, а затим се на део тог имена додаје суфикс: *Константије* < Constantin < Constantinus;
- након одбијања суфикса, остатак имена подлеже гласовним алтернацијама, а затим се на део тог имена додаје суфикс: *Павле* < Paul < Paulus.

Поред личних имена чија се модификација базира на губљењу суфикса *-us*, постоје и она имена латинског порекла која су мотивисана личним именом које не садржи поменути суфикс (на пример, *Виктор* < Victor) или одређеним појмом (*Оливер* < olivifer – онај који даје маслине). У оквиру оваквих примера долази до гласовних промена (*Љиљана* < lilium – љиљан, крин) или имена задржавају свој изворни облик (*Марина* < Marina). Даље се могу модификовати суфиксацијом када на име или део имена латинског порекла додамо словенски суфикс:

- *Оливера* < Оливер < olivifer (након извршене модификације у виду губљења *-if-* долази до додавања суфикса при чему се добија женско име као варијанта имена *Оливер*);
- *Маринка* < Марина < Marina (након преузимања изворног облика имена *Марина* додавањем суфикса на део имена граде се његове нове варијанте: *Маринка*, *Марислава*).

5. Закључак

Након спроведеног истраживања и извршене анализе одређеног броја примера, упоређивањем модификација до којих је дошло на путу прилагођавања изворних облика личних имена страног порекла српском антропонимском систему можемо извести одређене закључке.

Анализа је показала да се изворни облици личних имена хебрејског, грчког и латинског порекла на сличне начине адаптирају и прилагођавају словенским антропонимима. Лична имена грчког порекла су најбројнија у испитиваној групи. Модификација њихових изворних облика заснована је на губљењу суфикса *-os/-as/-ios/-is* карактеристичних за грчка мушка имена при чему се, након губљења суфикса, име даље модификује гласовним алтернацијама или остаје непромењено. Јединствене примере адаптације изворних

облика личних имена грчког порекла представљају примери преласка крајњег *-η* у вокал *a* у женским личним именима, као и превођење грчких суфикса на српски језик и преузимање семантике грчког имена на основу које се гради ново име у српском језику. Изворни облици личних имена хебрејског порекла модификују се на сличан начин као имена грчког порекла: најпре, губљењем суфикса (*-āh*, *-ān*, *-ah*, *-h*) након чега долази до модификовања остатка имена путем гласовних алтернација. Основну разлику између начина модификовања грчких и хебрејских имена представља то што не садрже суфиксе сви изворни облици хебрејских мушких имена, као што је то случај у грчком језику, па у таквим примерима нема губљења суфикса, већ се модификације заснивају само на гласовним променама. За групу личних имена латинског порекла својствено је губљење суфикса *-us* карактеристичног за латински језик, након чега остатак имена може остати непромењен или може доћи до даљих адаптација путем гласовних промена, што имена латинског порекла спаја са групом грчких личних имена код којих се модификације спроводе на исти начин, за разлику од имена хебрејског порекла код којих, након одбијања суфикса, основа никад не остаје непромењена, већ се увек даље модификује гласовним променама. Заједничко трима групама је то што се у свакој групи могу градити нова имена додавањем словенских суфикса на име или део имена које се већ асимиловало и постало део српског језичког система. Лична имена хебрејског порекла никада не задржавају свој изворни облик док имена грчког и латинског порекла могу задржати свој изворни облик с тим што су код личних имена грчког порекла такви примери забележени само у групи женских личних имена (*Александра* < *Ἀλεξάνδρα*), а код имена латинског порекла неизмењени изворни облици својствени су и мушким и женским личним именима (*Виктор* < *Victor*, *Марина* < *Marina*).

Цитирана литература

- АТАНАСОВА ПЕТКОВА, Гергана. „Србски мъжки лични имена, образувани от римско родово име”. *Српски језик, књижевност, уметност* књ. 1 (2013): стр. 265–278.
- ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна. „Грецизми у српском језику: осврт на досадашња и поглед на будућа истраживања”. *Јужнословенски филолог: повремени спис за словенску филологију и лингвистику* књ. 65 (2009): стр. 375–403.
- ВУКАНОВИЋ, Татомир. „Лична имена код Срба”. *Гласник Етнографског музеја у Београду* књ. 15 (1940): стр. 56–74.
- ГРКОВИЋ, Милица. „Историјски пут српског именослова”. *Предавања из историје језика. Лингвистичке свеске* 4 (2004): стр. 44–69.
- ЋИНЂИЋ, Марија. *Турцизми у савременом српском књижевном језику: семантичко-деривациона анализа*. Београд: Филолошки факултет, 2013.

- ЈОВАНОВИЋ, Милена. „Грчки и српски језик (питања транскрипције имена)”. *Књижевност и језик: часопис Друштва за српскохрватски језик и књижевност* бр. 3/4 (2014): стр. 285–298.
- КРИЗМАНИЋ, Вишња. „Англицизми у медицинским текстовима”. *Зборник Матиче српске за филологију и лингвистику* књ. 43 (2000): стр. 309–315.
- КРСТИЋ, Ненад. „О француским речима у српском књижевном језику предвукског периода”. *Прилози проучавању језика* 24/26 (1990): стр. 37–49.
- ПЕТРОВИЋ, Снежана. *Турцизми у српском призренском говору: на материјалу из рукописне збирке речи Димитрија Чемеркића*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2012.
- ПОПОВИЋ, Иван. „Грчко-српске лингвистичке студије II”. *Зборник радова* књ. XLIV, *Византолошки институт* књ. 3 (1955a): стр. 111–115.
- ПОПОВИЋ, Иван. „Грчко-српске лингвистичке студије III”. *Зборник радова* књ. XLIV, *Византолошки институт* књ. 3 (1955b): стр. 118–157.
- ПОПОВИЋ, Иван. „Два проблема грчко-словенске гласовне супституције”. *Зборник радова* књ. XLIX, *Византолошки институт* књ. 4 (1956): стр. 53–62.
- ПОПОВИЋ, Иван. „Хришћанска грчка ономастика у Хрвата”. *Зборник радова* књ. LIX, *Византолошки институт* књ. 5 (1958): стр. 77–100.
- ПОПОВИЋ, Михаило. *Речи француског порекла у српском језику*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2005.
- ЋОРИЋ, Божо. „Антропоними и творба речи”. *Књижевност и језик: часопис Друштва за српскохрватски језик и књижевност* бр. 1 (1992): стр. 29–37.
- ШИЈАЧКИ-МАНЕВИЋ, Бојана. *Грамматика грчког језика*. Београд: Библиотека „Дидаскалос” 7, 2001.
- ЂУРИЋ, Radmila. „Deminutivni sufiksi u srpskom i njihovi prevodni ekvivalenti u engleskom”. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* knj. 47 (2004): str. 147–164.
- FILIPOVIĆ, Rudolf. *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičkih dodira*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, 1986.
- FILIPOVIĆ, Rudolf. *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1990.
- MILIĆ, Mira. „Uticaj engleskog jezika na srpski u procesu adaptacije sportske terminologije”. *Susret kultura: zbornik radova*, Међународни интердисциплинарни симпозијум „Susret kultura” (2004): стр. 583–590.
- SALOPEK, Damir. *Transkripcija i adaptacija grčkih imena*. Zagreb: VPA Latina et Graeca, 1986.
- ŠIMUNDIĆ, Mate. *Rječnik osobnih imena*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1988.
- ŠKALJIĆ, Abdulah. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Izdavačko preduzeće „Svjetlost”, 1966.
- ŠUPUK, Ante. „Antroponimni hibridi”. *Čakavska rič* br. 2 (1972): str. 51–58.

Извор

ГРКОВИЋ, Милица. *Речник личних имена код Срба*. Београд: ЕД. Вук Караџић, 1977.

Biljana Lj. Stamenković

MODIFICATION OF PERSONAL NAMES OF FOREIGN ORIGIN IN THE SERBIAN LANGUAGE

The paper gives an overview of modifications of foreign personal names in the Serbian language. Considering that the most of the personal names of foreign origin which are part of the anthroponymic system of the Serbian language originate from Hebrew, Greek or Latin, the aim of this paper is to determine the principles according to which modifications of original forms of personal names of Hebrew, Greek and Latin origin are performed during their integration into the anthroponymic system of the Serbian language. Based on the analysis of modifications conducted in a group of 73 anthroponymic units, selected by random sampling, we come to the conclusion that all modifications of original forms of personal names of foreign origin are based on phonological and morphological adaptations of these forms, vocal alternations and combining bases of foreign origin and Slavic suffixes.

Keywords: personal names of foreign origin, morphophonological adaptations, anthroponymy, Serbian language.